

Inleiding

Deze handleiding geeft duiding bij de GO! competentiewaaier Actief burgerschap in OKAN. Je vindt hier informatie over de competentiewaaier, wat er mee beoogd wordt en hoe je ermee aan de slag kan op school.

Competentiewaaier: w@=D@?

De competentiewaaier Actief burgerschap is een tool die (als prototype) ontwikkeld werd door de PBD van het GO! om binnen OKAN met het leerpad Actief burgerschap aan de slag te gaan.

De waaier richt zich in eerste instantie op **OKAN-leerlingen**. Om de burgerschapscompetenties uit het leerpad overzichtelijk(er) te kunnen weergeven, maakten we een selectie van competenties uit het leerpad. Een overzicht van deze selectie en de verhouding tot het volledige leerpad vind je in het schema op pagina 4.

In samenwerking met **Wablieft**, centrum voor *duidelijke taal*, gingen we daarom op zoek naar formuleringen die enerzijds geen afbreuk doen aan de complexiteit van burgerschapscompetenties en het geloof in de competenties van OKAN-leerlingen en anderzijds inspelen op de nood aan helder taalgebruik. Deze zoektocht is echter nooit afgerond. Om tegemoet te komen aan noden van OKAN-teams en leerlingen ontworpen we naast de 'ingevulde' competentiewaaier ook een 'open' competentiewaaier die leraren en leerlingen zelf kunnen in- of aanvullen.

Doel

De competentiewaaier beoogt:

- *OKAN-leerlingen* een tool in handen geven om:
 - bewustwording te vergroten van wat burgerschapscompetenties kunnen inhouden.
 - eigen sterktes in burgerschapscompetenties in kaart te brengen op basis van eerder ervaringen in formele én informele context
 - groei in burgerschapscompetenties in kaart te brengen.
- *OKAN-teams* te ondersteunen om:
 - vanuit een competentiegerichte en emancipatorische benadering jongeren in OKAN te begeleiden in het ontwikkelen van burgerschapscompetenties.
 - 360° feedback te verzamelen m.b.t. de groei in burgerschapscompetenties.

Hoe te gebruiken?

De competentiewaaier Actief burgerschap kan ingezet worden op verschillende manieren, afhankelijk van de noden en doelen die bepaald worden. We ontwikkelden geen stappenplan om met de tool aan de slag te gaan maar formuleren enkele suggesties en aandachtspunten:

- De waaier is ontwikkeld om in een educatieve context aan de slag te gaan. De waaier richt op leerlingen maar veronderstelt **begeleiding door een leraar/coach/begeleider...**

Aandachtspunt: vanuit een emancipatorische benadering is het belangrijk om bij het coachen van jongeren te vertrekken vanuit de krachten van de leerlingen zelf. Deze tool wil jongeren burgerschapscompetenties (letterlijk) zelf in handen geven.

- De waaier bevat erg veel competenties en kan naar keuze **in verschillende delen en tijdstippen aangeboden worden.**

Aandachtspunt: de competenties bieden een inspiratiekader en zijn niet bedoeld als exhaustief af te vinken lijstje. Leraren kunnen zelf een selectie maken van competenties die in de context van de leerling zinvol zijn.

- De competentiewaaier kan ingezet worden om **samen met leerlingen na te denken over wat burgerschapscompetenties kunnen inhouden.** Stilstaan bij de inhoudelijke concepten en de vaardigheden die beoogt worden, is een belangrijke eerste stap. Het gebruik van allerhande strategieën om samen met leerlingen de talige begrippen in de competenties te ontdekken, zijn een must. Denk hierbij aan vertaalapplicaties,...

Aandachtspunt: de omschrijvingen van de belangrijke begrippen is een startpunt en dient niet beschouwd te worden als vaststaande en enige correcte definiëring.

- De **reflectievragen of opdrachten** op de achterkant van de fiches zijn bedoeld om leerlingen aan te zetten eigen ervaringen te koppelen aan de competenties en hierover te reflecteren. De vragen/opdrachten kunnen als leidraad dienen voor een groepsgebesprek, een individuele opdracht, een ervaringsgerichte opdracht,...

Aandachtspunt: leerlingen aanzetten tot kwalitatieve reflectie vraagt aandacht voor enkele pedagogisch-didactische beschouwingen. Ook taal speelt een belangrijke rol bij reflectie. Op de inspiratiebox op de website zijn enkele beschouwingen terug te vinden m.b.t. coachen en reflectie.

- De competentiewaaier bevat **QR-codes**. De QR-code die op elke competentiefiche staat, is gericht op leerlingen en leidt de leerling naar een online inspiratiebron met betrekking tot de competentie. Dit kan een een filmpje, een afbeelding, cartoon, tekst,... zijn.

Opgelet: op dit moment zijn de QR-codes nog inactief. Eind januari 2020 zullen de codes geactiveerd zijn.

- De **evoluator** achteraan de waaier kan aangewend worden om leerlingen tijdens enkele tijdstippen doorheen het schooljaar zichzelf te laten inschalen voor de verschillende (clusters) van competenties. Ook leraren kunnen voor leerlingen de evoluator invullen op basis van observaties tijdens opdrachten, gesprekken,... om zo 360° feedback te genereren. De 'evoluator-sterren' kunnen als startpunt gelden om met leerlingen het gesprek aan te gaan over hun groei in burgerschapscompetenties.

Aandachtspunten:

- *het invullen van de evoluator vraagt, afhankelijk van de startcompetenties van de leerling inzake reflecteren, de nodige begeleiding. We verwijzen hiervoor graag naar beschouwingen voor de evoluator in de methodiek 'The missing link' (te vinden in de online inspiratiebox).*
- *het invullen van de evoluator is geen doel op zich. De evoluator beoogt groei in burgerschapscompetenties in kaart te brengen en nieuwe werkpunten te bepalen. Het is geen tool om summatief te evalueren.*

Feedback op de competentiewaaier?

Deze competentiewaaier werd ontworpen als prototype binnen het kader van een Europees project. We willen door deze waaier in verschillende contexten te testen tot een verbeterde versie komen. Heb je zelf feedback op de waaier? We horen het graag. Via de contactpagina van de website kan je jouw reactie kwijt.

Geraadpleegde literatuur

Van Dooren, G., (Ed.). (2014). *Missing link. Een integrale begeleiding voor moeilijk bereikbare jongeren*. Leuven: Acco.

Overzicht competenties voor competentiewaaijer en verhouding met volledige leerpad

Communiceren:

GESPREKKEN VOEREN:

- ⇒ met aandacht voor het soort gesprek
- ⇒ met aandacht voor misverstanden
- ⇒ met aandacht voor de ander

SAMENWERKEN:

- ⇒ Inlevingsvermogen
- ⇒ Groepsontwikkeling

ONLINE COMMUNICATIE

- ⇒ Gebruik van digitale communicatiemiddelen
- ⇒ Online gedrag
- ⇒ Digitale inhoud opzoeken, creëren en presenteren

Filosoferen:

KRITISCH DENKEN

- ⇒ Rationeel onderzoeken
- ⇒ Mediawijs
- ⇒ Reflecteren

MORELE OORDEELSVORMING

- ⇒ Identiteitsontwikkeling
- ⇒ Oordelen over goed en kwaad

KEUZEFORMING

- ⇒ Doelen stellen
- ⇒ Participatie

Duurzaam samenleven:

DIVERSITEIT

- ⇒ Positief omgaan met diversiteit
- ⇒ Antwoorden bieden op discriminatie

OMGAAN MET SPANNING EN CONFLICT

- ⇒ Handelen bij conflict
- ⇒ Mensenrechten

Arbeidsgerichte competenties

PROFESSIELE ID

- ⇒ Zicht op jezelf
- ⇒ Zelfsturing

ARBEIDSMARKTVERKENNING

- ⇒ Wegwijs in de economische omgeving
- ⇒ Wegwijs in beroepscompetenties
- ⇒ Job in zicht